

a feltaláló

BAJOR NAGY ERNŐ RIPORTSOROZATA

A rózsadombi villa kapujától végletekre nyílik kilátás. Szemben a Szabadsághegy lombfödte kertjei, a fogaskerekű komótos szerelvénye, irigvelt nyárilakok és a személyi gazdagságnak az OTP-nél emberöltőnyi ideig törlesztendő kétszobahallos objektumai. Balra pedig gyár-füst a Fehérvári út és Csepel üzemregimentjei fölött.

Ilyen végleteket sejtek az emberi sorsban is, mely szinte abban a pillanatban kezd kitérni előttem, amint a villakapu nyílik. Tíz esztendőnél is régebbi időben jártam itt ennekelőtte. Akkor — úgy emlékszem — egyetlen név, dr. Ács Ernő neve volt a bejárati csöngő mellett. Most négy nevet látok — alighanem négy családdá lett az Ács familia...

Kulccsal kezében fogad e riport zömök főszereplője, aki az olyan szobrokra emlékeztet, melyek néhány szekercesújtástól nyerték formájukat, de mindvégig a tölgyre emlékeztetnek.

Készültem a főszereplőből. Tudom róla, hogy fizikus; hogy a Geofizikai Intézet, a Műszeripari Kutató Intézet, a Nehézipari Beruházási Vállalat, a Geofizikai Mérőműszerek Gyára főmérnöke, illetve igazgatója volt pályája során. Megépítője és tizenhét esztendőig igazgatója volt a Távközlési Kutató Intézetnek. Két-

szer kapott Kossuth-díjat. A lexikon szerint „híradástechnikai és automatikai kutató és tervező munkával, valamint a mikrohullámú teljesítménymérés és az adresszkódos hírvitel problémáival foglalkozik.” Negyedszázada foglalkozom „hírvittel”, de nem tudom, mi is az adresszkód. És sok más sem tudok, amit nyilván még a portásnak is tudnia kell a Távközlési Kutató Intézetben. Némi szorongással tekintek hát beszédünk elé. Jön a hatvanhét éves tudós feltaláló. Nyugdíjas derűvel bocsát rendelkezésemre néhány órát az életéből. De azért beszélgetésünk legkezdetén figyelmeztetn felemeli az ujját s a hangját:

— Ha megunja, hazamegy... Rettenetek ezek a dolgok, teljesen valószínűtlenek.

PÁLYAKÉP

A szoba, ahol letelepszünk a beszélgetéshez, a berendezésétől lehetne egy kezdő tanítóé is. Egyszerű, modern bútor, nem sok könyv, a falon egy-egy szolidan hagyományörző kép. Iskolai mikroszkóp a szekrénytetön... Magnó.

Csak most segítsen a szerencse, mert olvastam ugyan valamit a riport elé. Megtudtam ugyanis, mi a hírvitel

Készül a családi fotó

tel multiplex rendszere; elképzelem, mi fán terem a vívőfrekvenciás csatorna; hallottam valamit harangozni arról, hogy a Crosbar-rendszerű távbeszélő-központban nincs forgó mechanizmus; sejtem, hogy beszélgetés közben elkerülhetetlenül szóba jönnek a digitális műszaki berendezések, ámde számomra a digitális évtizedeken át egy orvosságot jelentett. Miként kényszeríthetem elmémet, hogy most néhány órára egy fajta elektronikus számológépként fogjam fel ugyanannak a kilenc betűnek az együttesét — digitális.

— Tudom, munkásként kezdte pályáját s még a Horthy-rendszerben tanárrá lett. Ez akkoriban ritkább eset volt, mint egy főnyeremény a sorsjegyen.

A digitálist már elkerültem, mert házigazdám ötvenkét évet visszalép időben.

— Vittem a táskát Leiner műszerész után. Kőd volt, tizenöt éves voltam, s ott, akkor rámtört a gondolat, tanulnom kell, mert különben semmi sem lesz belőlem, csak mindig cipelhetem a ládát a mester után.

— Volt valami anyagi alapja ehhez az elhatározásához?

A kérdés ellobban a levegőben, mint egy adag fölösleges magnéziumpor. Néhány emlékező mondat vázolja fel a tudós gyermekéveit. Édesanyja festő volt, ám kenyerét varrással kereste. Ritkán találkozott egyetlen gyermekével. Az, árva éveit vagy huszonöt családnál élte végig. Tulajdonképpen semmi esélye sem volt a továbbtanulásra. De az elhatározás különös diákpályára taszította.

— Valószínűtlen — dűnyögi újra. Hat elemít jártam, aztán a második és harmadik polgárit. Aztán magánúton minden... Úgy végeztem el a középiskolát, hogy tanárt csak a vizsgákon láttam.

— De hogyan választotta ezt a szellemi útírányt?

Kinéz a teraszra, mert ott szabadteri előadást nyújt két unoka.

— Útírányt? — hümmög. — Már gyermekkoromban megfogalmazódott bennem, hogy mérnök akarok lenni. Tizenöt éves koromban már volt egy szabadalmazott találmányom.

Erre megáll kezemben a golyóstoll. — Igen, egy színes fényreklám... És néhány percnyi keresgélés után fel is mutatja bizonyítékát, a leírást tartalmazó közlönyt. Az évszám rendben, a név azonos, csak a név

után feltüntetett foglalkozás... gép-szerkesztő... Hm.

— Azt nem lehetett írni, hogy foglalkozása gyerek.

Arra gondolok, csak a zenei, rajzoló és matematikus csodagyerekeket tartjuk számon.

Ő pedig mondja:

— Magam sem tudom, hogyan, második polgárista koromban már mindent elolvastam a radioaktivitásról. A fizika tanárnő velem ismertette órán az indukciós berendezést. Barátommal akkor szikrainduktort készítettünk.

Nemzedékek sakkpartija

RÉVÉSZ TAMÁS FELVÉTELEI

Nagyapa és unoka

